

**Zápis z 28. zasedání Akademického senátu Právnické fakulty UK
ze dne 13. června 2019**

Přítomni: Boháč, Felsingerová, Frinta, Horký, Honusková, Kalašnikovová, Kindl, Kudrna, Matoušková, Ohnoutková, Pospíšilová, Říha, Salač, Samek, Sobotka, Staša, Škapová, Štangová, Šustek, Žákovská

Omluveni: Potůček

Hosté: dle prezenční listiny

Mimořádné zasedání zahájil předseda kol. **doc. Boháč** a konstatoval, že AS PF UK je usnášeníschopný.

AS PF UK a přítomní hosté uctili památku zesnulého studenta fakulty I. K. minutou ticha.

Kol. **doc. Boháč** objasnil, že mimořádné zasedání bylo svoláno podle čl. 1 odst. 3 Jednacího řádu AS PF UK, a to na základě dvou žádostí. Jednak žádosti skupiny akademických senátorů pod vedením kol. dr. Říhy a jednak děkana prof. Kuklíka. Na jejich základě bylo svoláno toto zasedání s navrženým bodem „Informace o opatřeních přijatých v souvislosti s mimořádnou událostí týkající se státních závěrečných zkoušek“.

Dotázal se, zda má někdo připomínky k navrženému programu. Nikdo připomínky nevzněl. Návrh programu byl tichým souhlasem schválen.

1. Informace o opatřeních přijatých v souvislosti s mimořádnou událostí týkající se státních závěrečných zkoušek

Slova se ujal děkan **prof. Kuklík** a vyjádřil lítost nad událostí. Informoval přítomné, že by se chtěl vyjádřit jednak k této události a dále by chtěl veřejnost seznámit s některými body týkajícími se zejména státních závěrečných zkoušek, na kterých se vedení shodlo, protože mimořádná událost je právě spojována s obecnou otázkou podoby zkoušek na fakultě.

K samotné události uvedl, že ho velmi zasáhla. Informoval, že proběhl přezkum informací o průběhu státní závěrečné zkoušky, a to nejen nahlédnutím do protokolu, ale také vyhodnocením vyjádření členů zkušební komise a rozhovorů s řadou pedagogických i studentských členů akademické obce. Samotný protokol bohužel nedával možnost posoudit detailní průběh zkoušky, ten osvětlila právě až následná vyjádření. Vedení fakulty neshledalo porušení předpisů s výjimkou nedostatečného odůvodnění hodnocení „neprospěl“. Dále uvedl, že po osobním rozhovoru s prof. Pomahačem, předsedou předmětné komise, jehož jméno uniklo i do médií, bylo za účelem prošetření případu a uklidnění situace rozhodnuto, že již nebude dále působit jako předseda a člen státnicové komise letošních jarních i podzimních termínů státních závěrečných zkoušek.

Děkan prof. Kuklík poznamenal, že cítí, že průběh dotčené státní závěrečné zkoušky měl pravděpodobně souvislost s událostí, která poté následovala. Sám proto za událost vnímá odpovědnost, protože se fakultě zřejmě nepodařilo realizovat všechna předsevzetí, která si vytyčila pro zlepšení situace ohledně zkoušek.

Dále představil okruhy navržených opatření. V této souvislosti upozornil, že o těchto opatřeních nejednalo vedení fakulty poprvé až v této souvislosti, nýbrž se objevily již v děkanském volebním programu, byly předmětem několika diskuzních setkání a řada opatření se promítla do návrhu nového magisterského studijního programu, jenž by měl být realizován od akademického roku 2020/2021. Zkoušení by mělo být přísné a náročné, ale zároveň spravedlivé, předvídatelné a férové. Podotkl, že je jednoduché o těchto cílech hovořit, ale těžší je jich poté dosáhnout. Mezi konkrétní přijatá opatření patří především: 1) posílení informovanosti studentů o uskutečnění jednotlivých kroků k jejich podpoře a pomoci, pokud se dostanou do krizové situace, zejména ve zkouškovém období, 2) svolání schůzky předsedů všech státnicových komisí před zahájením zářijového období státních závěrečných zkoušek, jejímž předmětem bude metodika vedení státních závěrečných zkoušek a způsob zajištění toho, aby byly zkoušky spravedlivé a aby se neopakovala situace, kdy byl průběh zkoušky podle protokolu nepřezkoumatelný, 3) vyhotovení analýzy dat týkajících se průběhu a hodnocení všech státních závěrečných i postupových zkoušek a její vyhodnocení jednotlivými katedrami za účasti vedení fakulty jako základ pro další, zejména personální kroky a 4) vyhotovení „kodexu zkoušení“, který bude mimo jiné upravovat, jak má zkoušející ke zkoušce přistupovat a jak ji má vést.

Na závěr podotkl, že studenti by mohli více využívat možnosti, které jim již nyní předpisy umožňují, především systém stížností adresovaných děkanovi.

Kol. **doc. Boháč** navázal na děkana prof. Kuklíka a vystoupil jako designovaný garant nově předloženého magisterského studijního programu, který je nyní posuzován Radou pro vnitřní hodnocení UK. Poznamenal, že nelze měnit izolovaně jen státní závěrečnou zkoušku, nýbrž je nutné řešit podobu studijního programu jako celku. Dále připomněl přítomným některé hodnoty a cíle, na kterých je nový studijní program postaven. Těmito jsou například kvalitnější a náročnější studium, náročné a férové zkoušky, posílení dovednostní složky, docílení toho, aby studenti fakultu studovali prezenčním způsobem, postupové zkoušky detailnější než státní závěrečné zkoušky, preferování písemné či kombinované formy postupových zkoušek, možnost nahlížet do právních předpisů u státnic, standardy zkoušek, vymezení obsahu zkušebních otázek, interaktivní výuka v menších skupinách studentů, promítnutí průběžného plnění úkolů na seminářích do výsledné klasifikace či posílení psacího prvku při výuce. Změny byly přijaty již v dubnu a jsou důkazem toho, že fakulta usiluje o evolutivní změnu magisterského studijního programu již dlouhodobě. Dále konstatoval, že pokud bude schválen jako garant magisterského studijního programu, zasadí se o to, aby změny nezůstaly jen na papíře, ale byly realizovány. Podotkl, že je důležité, aby na realizaci změn kolegiálně spolupracovali všichni členové akademické obce, tj. jak učitelé, tak studenti.

Kol. **dr. Říha** poděkoval za vyhovění žádosti studentské a části pedagogické kurie AS PF UK o svolání mimořádného senátu. Dále přemýšlel nad tím, zda senát nemohl vzniku podobné události nějakým způsobem předejít, a konstatoval, že odpověď na tuto otázku

pravděpodobně neexistuje. Dle jeho názoru by se v každém pedagogovi měly snoubit tři rozdílné osoby. První osobou je výborný právník, který hledá a nachází spravedlnost a spravedlivé řešení ve sporech. Druhou osobou je akademik a vědec, který hledá a zkoumá pravdu, brání se bludům a pověrám. Třetí osobou je učitel, který formuje právní vědomí generace právníků, jež poté ovlivňují podobu našeho právního státu, kvalitu jednotlivých odvětví práva a skutečnost, zda se lze domoci spravedlnosti. Dále poznamenal, že každý moment, který nevyužijeme k tomu, abychom s nespravedlností bojovali, nespravedlnost posiluje. Podotkl, že studenti v žádném případě nevolají po lehčích zkouškách, ale po jejich férovosti při nich. Hodnota spravedlnosti se při tom táhne celým systémem právnického vzdělávání. Na závěr poznamenal, že je společným zájmem studentů i pedagogů, aby fakulta měla absolventy, kteří za spravedlnost budou bojovat a hájit ji, protože to jsou lidé, na kterých poté často stojí osud nejenom státu, ale i národa. Pro to je nezbytné, aby studenti odcházeli z fakulty se vštípenými hodnotami spravedlnosti.

Dále vystoupila kol. **Kalašnikovová** a připomněla, že bychom nyní měli zejména věnovat tichou vzpomínku spolužákovi, kterého jsme potkávali na chodbách fakulty a sdíleli s ním podobné zážitky týkající se studia. Zdůraznila, že je důležité být empatičtí k této události jako celku a ke studentům jako takovým. Studenti, kteří se hlásí na fakultu, jsou většinou ti nejnadanější, nejúspěšnější a nejvíce cílevědomí z daného kolektivu střední školy. Jsou na to zároveň zvyklí a je pro ně často velice těžké dostat očekáváním, která mají od sebe i od svého okolí. Fakulta patří mezi velmi těžké vysoké školy a je důležité si uvědomit obrovský tlak, který zde každý student cítí. Neměli bychom jej proto považovat za pouhou přecitlivělost.

Kol. doc. Boháč otevřel diskuzi.

V diskuzi vystoupil **dr. Svoboda** a uvedl, že zesnulý student I. K. byl jeho diplomant a navštěvoval i jeho semináře správního práva. Vzpomenul, že jejich seznámení proběhlo poté, co jej student během výkladu na semináři opravil a upozornil na nedávné usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, kde vykonával stáž u prof. Kühna. Jako téma své diplomové práce si I. K. vybral téma *pojetí správního orgánu*, které si po dobu deseti let žádný jiný student nevybral, protože to bylo téma nejtěžší. Poté, co byl naveden na několik základních myšlenek, pracoval na diplomové práci během svého studijního pobytu v Itálii a jel si už, naprosto brilantně, po své ose. Dále dr. Svoboda poznamenal, že za deset let svého působení pedagoga fakulty může spočítat na prstech jedné ruky takto nadané studenty. I. K. byl dle něj připraven zapojit se do výzkumu o koncepčních a teoretických otázkách správního práva a správní vědy. To, co se stalo, je proto nejenom lidská tragédie, ale také obrovská ztráta pro obor. Je proto přesvědčen, že jeho státní závěrečná zkouška neproběhla standardním způsobem a moc, reprezentovaná především prof. Pomahačem, selhala, což se mimo jiné objevilo i ve vadném protokolu.

Dále dr. Svoboda poznamenal, že prof. Pomahače zná již více než 20 let, přičemž jej zažil z pozice studenta, doktoranda a kolegy. Konstatoval, že prof. Pomahač je bohužel při zkouškách nesrozumitelný. Jako spolu přítomný zkoušející dr. Svoboda někdy sám nevěděl, jak by na otázku odpověděl, protože nechápal, na co se táže. Prof. Pomahač nedává studentům zpětnou vazbu při zkoušce ani po ní a jeho rysem jsou velké výkyvy nálad spojené s nepředvídatelností. Dr. Svoboda dále citoval některé zkušenosti doktorandů na katedře

správního práva a správní vědy: „Bylo to strašně ponižující, zadupal mne do země.“ či „Plakala jsem poté hodinu.“. Zdůraznil, že takto hodnotící doktorandi jsou vynikající odborníci pracující například v Ústavu státu a práva AV ČR. Dr. Svoboda je proto přesvědčen, že prof. Pomahač již dlouhodobě není způsobilý k tomu, aby objektivně, vyváženě a předvídatelně zkoušel.

Dle dr. Svobody bychom kvůli této události neměli zanevřít na ústní zkoušky, které jsou oproti písemným zkouškám především osobnější. Podotkl, že jakákoliv pravidla nedokáží regulovat to klíčové, tedy obrovské správní uvážení zkoušejících. Hlavním korektivem jejich potenciální libovůle je osobnost a charakter konkrétních pedagogů. Fakulta by proto měla klást větší důraz, kterým lidem tuto moc dá, tedy aby to byli nejen dobří vědci, ale i dobří pedagogové s rozumným a střizlivým pohledem k lidem i studentům.

V diskuzi se vyjádřil **prof. Pomahač**. Poznamenal, že zasedání senátu nelze zaměňovat s poradou katedry správního práva a správní vědy. Situace je schizofrenní v tom smyslu, že on sám na fakultě 30 let zkouší a zároveň o zkoušení bádá, protože férovost a systémy zkoušek spadají do oboru správního práva. Konstatoval, že dr. Svoboda mu opravdu nerozumí, stejně tak jako on sám (prof. Pomahač) nerozumí dr. Svobodovi, protože jsou úplně jiní lidé, přičemž jejich vztah bohužel pociťují i studenti. Prof. Pomahač poznamenal, že chtěl sám navrhnout, aby nyní nezkoušel, i pokud by s tímto nepřišel děkan.

Dále se vyjádřil ke zkoušení na fakultě obecně. Poté, co shromáždil mnohé podněty od osob, zhodnotil, že se objevují názory, že zdejší zkoušky jsou výborné, stejně tak jako názory, že jsou úplně špatné. V každém případě je třeba se o některých věcech poučit.

K dotčené státní závěrečné zkoušce konstatoval, že se při ní objevily problémy, které známe již řadu let. Zkoušku negativně ovlivnily tři kritické faktory, které se sešly najednou a vzájemně se podporovaly. Prvním faktorem bylo tzv. okno studenta (poznámek, že tento faktor se dá obecně řešit spojením teoretické výuky a praxe), druhým faktorem byla tzv. „přezkoušenost“ a třetím byl tzv. faktor přirozených čísel (tento faktor souvisí s fragmentizací právního řádu, kdy poslední část státní závěrečné zkoušky je extrémně náročná na koncentraci, neboť jde o zkoušku ze tří právních oborů). Na závěr uvedl, že je velká škoda, že se na začátku 90. let fakulta nerozdělila na několik fakult, na kterých by se sešli lidé se stejnými názory s tím, že on by neučil na stejné fakultě jako kolega Svoboda.

Podle proděkanky **doc. Prášková** nelze u vyučujících na katedře správního práva a správní vědy říci, že jsou někteří přehnaně mírní nebo přehnaně nároční. Se vším, co zde zaznělo, se bude katedra zabývat a budou vyvozena náležitá opatření. Cílem je, aby byla práce katedry ku prospěchu studentům a aby fakulta učila vzdělané, chytré a motivované studenty.

Kol. doc. Boháč přečetl vyjádření nepřítomného **prof. Kühna**. „*I. K. byl nesmírně talentovaný student s rozsáhlými znalostmi správního práva. Byl u mne několik měsíců na stáži na Nejvyšším správním soudě, napsal mi řadu konceptů rozhodnutí, jeho koncepty byly excelentní a psané evidentně zralou právníckou osobností. Pravidelně jsem se s ním stýkal, mnohokrát jsme si povídali mj. o správním právu, kde mne vždy udivoval svými rozsáhlými znalostmi. Z toho tedy mohu odpovědně říci, že je cosi shnilého na zkoušce, kde takovému člověku je dána čtyřka právě z oboru, kterému rozuměl nejvíce. Obecně si myslím, že*

současný systém státních zkoušek odcizuje fakultě celé generace studentů, kteří si fakultu spojí nakonec hlavně jen se zcela zbytečným stresem, nervozitou a posedáváním na chodbách ve zkouškovém období. Proto rozhodně podporuji kroky směrem k objektivnějšímu zkoušení, nikoliv zkoušení založenému na náhlém hnutí mysli toho či onoho pedagoga.“

Podle kol. **doc. Salače** je důležité, aby studenta obor bavil. Fakulta může mít sebelepší vnitřní předpisy, ale ty aplikují vždy konkrétní lidé. Státní závěrečná zkouška je pro studenty opravdu stresující. Sám osobně nepovažuje za správný institut rychlého ukončení zkoušky, komise by měla vyslechnout vše, z čeho je student zkoušen, a hodnotit jeho výkon obecně. „Okno“ může nastat u kohokoliv z nás, zkoušející by v té situaci měl studenta spíše psychicky podpořit. Ačkoliv lze přemýšlet o různých změnách v systému státních závěrečných zkoušek, například opakování pouze jednoho neúspěšného předmětu, nyní je nicméně schválen nový studijní program a je na místě přemýšlet o způsobech, jak usilovat o zlepšení státních závěrečných zkoušek v rámci tohoto nového programu. Na závěr vyslovil omluvu příbuzným zesnulého studenta za způsob, jakým jeho státní závěrečná zkouška pravděpodobně proběhla.

Kol. **dr. Říha** se dotázal na konkrétní kroky, které chce vedení fakulty podniknout a na časový horizont, ve kterém tak chce učinit. Děkan **prof. Kuklík** odpověděl, že vedení zvažuje zavedení institutu studentského ombudsmana, tedy vyučujícího, kterému budou moci studenti svěčovat své osobní zkušenosti. Dále bude vedení fakulty řešit personální otázky katedry správního práva a správní vědy. Adekvátní reakce ze strany vedení fakulty vzejdou také ze „studentské ankety“, tedy hodnocení ve studijním informačním systému. První část analýzy by měla být hotová na podzim a její hodnocení do konce roku. Děkan prof. Kuklík zdůraznil, že nový studijní program je prostředkem pro prosazení některých systémových změn, některé změny mohou však nastat dříve. Na jejich provedení je třeba zainteresovat pedagogy i studenty, jde o spolupráci v rámci akademické obce.

Podle kol. **Kalašnikovové** téměř každý student zažil na fakultě pocit nesprávnosti, ponížení a špatného chování ke své osobě. Poznamenala, že sama má spíše dobré zkušenosti, má učitele obecně ráda a věří jim. Nicméně je fakt, že je zde ze strany studentů obrovská nedůvěra k systému zkoušení a zároveň i špatný lidský pocit z fakulty. Jedná se o problém, který si musí fakulta přiznat a na kterém by měla pracovat. Z dlouhodobého hlediska je potřebné nastavit si standard, jak se chceme k sobě chovat. Konstatovala, že podporuje zmíněná krátkodobá opatření, především psychologickou pomoc studentům, nahrávání zkoušek a hodnocení zkoušek studenty v rámci ankety ve studijním informačním systému.

Do diskuze přispěla také **Mgr. Slaninová**, která se představila jako advokátka z advokátní kanceláře, ve které pracoval I. K. Podotkla, že jej v kanceláři znali dobře a považovali jej za velmi blízkého přítele. Poděkovala dr. Svobodovi za jeho slova a potvrdila, že správní právo byl pro I. K. velký koníček. Poznamenala, že ani tři dny po své státní závěrečné zkoušce nevěděl, co při ní měl říct, a to bylo pro něj asi to nejhorší. Nabídla vedení fakulty záznam konverzace s I. K., kde se o zkoušce vyjadřuje.

Mgr. Hurný poznamenal, že jako místopředseda AS UK toho vyslechnul již dost, nicméně takový výsměch studentům, jaký zazněl z úst prof. Pomahače, ještě neslyšel. K názoru se připojil i **S. Boháček** a dodal, že ze zmíněného projevu necítil, kam směřuje. Není pravda, že

se studenti bojí zkoušek. Studenti se bojí pouze některých zkoušejících, prof. Pomahače nevyjímaje.

J. Denemark poznamenal, že základní důvod nespravedlnosti a strachu studentů jsou především lidé. Dle jeho názoru se nemůže stát, aby zkoušející jeden den vyhodil 18 z 19 lidí a druhý den rozdal jedničky všem 15 zkoušeným. Esenciální nespravedlnost spočívá v tom, že student předem ví, jestli zkoušku udělá či ne, jen na základě toho, kdo ho bude zkoušet. J. Denemark dále srovnal věcnou řeč pana dr. Svobody a chaotický příspěvek prof. Pomahače. Podotkl, že dr. Svoboda je studenty vnímán jako příklad spravedlnosti. Apeloval na vedení fakulty, aby se vážně excesivními případy zabývalo. Navrhl, aby měl každý student možnost bezprostředně po zkoušce napsat do studijního informačního systému své hodnocení průběhu zkoušky. I přes komentáře zhrzených studentů ukáže takové hodnocení, dle jeho názoru, dostatečně reprezentativní vzorek.

Kol. **doc. Frinta** hovořil o nevýhodě nemožnosti zkoušejícího zjistit v průběhu státní závěrečné zkoušky informace o studentovi a jeho úspěšnosti během celého studia. V obrovském množství probíhajících zkoušek bohužel excesy vrhají špatný stín na celý systém zkoušení. Poznamenal, že nevidí důvod, proč by měl nyní hájit ryze ústní formu zkoušky. V obrovském množství zkoušek lze předpokládat lidská pochybení. Fakulta by proto měla učinit razantní opatření k maximální objektivizaci zkoušek, a to jejich nahráváním (ačkoliv není důstojné našemu akademickému prostředí), připuštěním pouze písemných nebo kombinovaných forem zkoušek a reformou státních závěrečných zkoušek, které by se svou povahou měly blížit spíše klauzurním pracím.

Do diskuze se připojil kol. **Samek** a poznamenal, že za tři roky v akademickém senátu se studentští senátoři nespočetněkrát důrazně zasazovali o to, aby se zkoušky změnily. Je smutné, že postřehy prof. Pomahače přichází až nyní. Dále připomněl relevantní ustanovení čl. 32 Pravidel pro organizaci studia, které upravuje vedení protokolu o průběhu státní závěrečné zkoušky. Z toho, co na zasedání zaznělo, vyplývá, že zápis z dotčené zkoušky nebyl takový, jaký by měl dle předpisů být. Dotázal se, zda se jednalo o individuální selhání, nebo je to běžný způsob, jakým píše protokoly prof. Pomahač pravidelně.

Prof. Pomahač odvětil, že existují předvyplněné vzory formulářů navržené děkanem, kterými se musí zkušební komise řídit. Proti jeho tvrzení se ohradil děkan **prof. Kuklík**. Označil tento přístup za manipulativní a uvedl, že vedení prověřilo protokoly státních zkoušek a tento případ je skutečně excesem a došlo k porušení pravidel. Protokol obsahuje pouze poznámku o zásadní neznalosti a neumožňuje plnohodnotný přezkum. Zdůrazňuje, že žádný postup předvyplněných formulářů, jak jej popisoval prof. Pomahač, fakultou zaveden není, postup použitý prof. Pomahačem se v ostatních případech nevyskytuje a je výjimkou.

Kol. **doc. Salač** v této souvislosti připomněl, že v případě předčasného ukončení zkoušky předseda komise dle předpisů vyzve studenta k písemnému vyjádření svých aktuálních pocitů a výhrad, přičemž toto je povinností předsedy komise a poté se přidává k protokolu. Na okraj uvádí, že dle něj není možné, aby tzv. „okno“ bylo pouze registrováno, a sám nabádá studenty k tomu, aby se snažili alespoň nějak odpovědět. Zdůrazňuje lidský přístup a bere nastalou situaci jako exces.

J. **Marek** poznamenal, že by bylo vhodné rozšíření standardů zkoušení, které má dnes katedra občanského práva, i na jiné katedry. Není dle jeho názoru možné, aby byly tak diametrální rozdíly mezi jednotlivými zkoušejícími. Učitel by neměl studenta osobně dehonestovat a komentovat jeho osobnost, měl by se vyjadřovat pouze k věcnému odpovídání na otázky. Dále upozornil na fakt, že členové komisí státních závěrečných zkoušek jsou často přítomni pouze u své části zkoušky, přitom by měli hodnotit zkoušku z celkového dojmu.

Podle kol. **doc. Boháče** by se měl zkoušející snažit získat od studenta to, co ví, nikoliv to, co neví. Zkouška jím vedená může být u naučeného studenta velmi krátká, u méně naučeného poté delší, právě protože se snaží nalézt jeho znalosti. Dodal, že sám dává studentovi také zpětnou vazbu, diskutuje s ním o výsledné známce, vysvětluje, jak a proč jej hodnotí, popřípadě co konkrétního neuměl a proč je to důležité.

S. Prokhorov podotkl, že nerozuměl příspěvku prof. Pomahače. Měly by být dány základní standardy státních závěrečných zkoušek. Zkouší zde mnoho externistů a každý chce slyšet něco jiného. Vhodná je také zpětná vazba studentovi na konci státní závěrečné zkoušky.

Kol. **dr. Honusková** připojila své postřehy a nastínila vlastní metodiku zkoušení. Pokud student u její zkoušky neuspěje, vždy mu vysvětlí důvody. Pevně věří, že studenti vnímají její snahu. Poznamenala, že sama na fakultě zažila ponižování od tří pedagogů. Jejím cílem jako učitele je tak dlouhodobě změna učiněná „zezdola“. Důležité je sdílení vzájemných emocí zkoušejících i studentů. Existují zkoušející příliš mírní, vyrovnaní, příliš přísní a dále zkoušející excesivní rozhodující podle nálady. Položila otázku, zda neexistuje i jiné řešení než vyřikat si problém na tomto fóru a upozornila na nebezpečí rozdílné interpretace dnešního setkání ze strany studentů i učitelů.

Kol. **Mgr. Horký** poděkoval dr. Svobodovi za svědectví o osobě pana prof. Pomahače. Konstatoval, že jako akademický senátor řešil mnoho stížností ze strany studentů, které se týkaly neobjektivitu hodnocení i osobní dehonestace ze strany prof. Pomahače. Dodal, že cílem není řešit jednoho člověka, ale poukázat na to, že je zde systémový problém se zkouškami, který bychom si měli přiznat a řešit ho. Je smutné, že na tento problém účelně upozorní až taková událost. Ačkoliv je sám příznivcem písemných zkoušek, uznává, že objektivní ústní zkoušky mohou být také kvalitní. Podpořil nahrávání státních závěrečných i postupových zkoušek.

Dle J. **Pilgrima** jsou studenti jako budoucí právníci vedeni k tomu, aby někoho osočovali jen s důkazem v ruce. Pokud však nejsou ústní zkoušky nahrávány, nemůže student jednání zkoušejícího nijak dokázat a bez žádného důkazu cokoliv tvrdit. Dále poznamenal, že by zkoušející měli u státních závěrečných zkoušek reflektovat, že rozhodují mimo jiné o pěti letech života studenta.

J. Škrabka upozornil na skutečnost, že prof. Pomahač je garantem předmětů Správní právo I a Správní právo II, semináře jím vedené však mají nejnižší počet přihlášených studentů. Pochybuje proto o zajištění vysoké úrovně předmětu, když sám neučí dobře. Dále poukázal na to, že o vyloučení rozhodovala u předmětné státní závěrečné zkoušky komise a minimálně dva její členové se tedy museli na vyloučení usnést. Apeloval na zřízení komise pro koncepci

studia, na nahrávání ústních zkoušek, zvážení změny formy zkoušek z ústních na písemné a podrobnou analýzu zkoušek jednotlivých pedagogů.

Podle **J. Neclíka** je zvláštní, že aktivní student, který nebyl vyhozen z žádné postupové zkoušky, složí poté státní závěrečnou zkoušku až na třetí poslední pokus. Kritizoval podobu státní závěrečné zkoušky, především počet zkušebních otázek a skutečnost, že členové zkušební komise se často nesoustředí na průběh zkoušky a hodnocení nechávají pouze na názoru jednoho zkoušejícího. Podle jeho názoru se jedná o systémový problém, kterým by se měla akademická obec velmi vážně zabývat. Neměli bychom se spokojovat s tvrzením, že „život je nespravedlivý“ či „právnik se setká s nespravedlností poté v praxi“. Pedagogové fakulty stále zůstávají placenými profesionály a měli by se podle toho chovat.

Kol. **dr. Staša** poznamenal, že komise pro koncepci studia je potřebná. Představil svou vlastní koncepci státní závěrečné zkoušky, ve které by třetí a čtvrtá část státní závěrečné zkoušky byla nahrazena společnou zkouškou se 40 otázkami, které propojují různá právní odvětví. Specializace by měla být věcí dílčích postupových zkoušek. Dále poznamenal, že institut „zcela zásadní neznalosti“ má v předpisech především funkci blokační a při tzv. „oknu“, které zmiňoval kol. doc. Salač, je nutné jej zkoumat.

J. Šípál poděkoval doc. Salačovi a doc. Frintovi za jejich projev, dle jeho názoru vystihli problém, který studenti vidí. Upozornil na vlastní zkušenost, že v rámci komise má o ukončení zkoušky často hlasovat zkoušející, který nebyl celou dobu přítomen. Zmínil vlastní zkušenost nestandardního průběhu státních závěrečných zkoušek, kdy studentovi bylo umožněno po vylosování otázek odejít z místnosti na toaletu, aby nezdržoval průběh. Podstatu spatřuje nikoliv v excesech z pravidel, ale v excesech, která pravidla umožňují.

Kol. **Ing. Felsingarová** vystoupila s experimentem a poprosila přítomné, aby se postavili ti, kteří na fakultě studovali či studují a zažili při zkoušení někdy nespravedlnost, bezpráví, či ponížení. (*pozn. pro zápis: postavilo se přibližně 3/4 zde přítomných*).

Mgr. T. Smetana uvedl, že zkoušky nejsou objektivní a již za jeho působení v akademickém senátu toto bylo předmětem podnětů studentské části senátorů a problém je všeobecně známý. Upozornil na statistiku Mgr. Tuláčka z té doby, která se věnovala faktorům ovlivňující zkoušení a na fakt, že od té doby žádná nová statistika nevznikla, ačkoli zmiňovaná statistika vykazovala určité excesy.

Děkan **prof. Kuklík** korigoval, co bylo řečeno. Uznal, že je chyba, že se statistika nezopakovala, ale že o ní uvažovalo již před touto událostí. Přiznal, že podoba státních zkoušek byla identifikována jako jeden z problémů nutných k řešení, přičemž řešení bylo spojováno s novým studijním programem a bylo do něj promítnuto, ačkoli chápe, že toto může být vnímáno jako nedostatečné. Připomíná, že pokud studenti chtějí změnu, musí do ní zainteresovat i velkou část učitelského sboru, a že některé personální otázky jsou vázané na akreditace. Dále uvedl, že toto není poprvé, kdy by změny zkoušek byly projednávány na senátu a v minulosti již byly nalezeny některé kompromisy. Kompromis nepovažuje za sprosté slovo a tyto jsou nutné právě kvůli zainteresovanosti učitelské části. Připomenul opatření zmíněná doc. Boháčem.

Proděkan **prof. Damohorský** přednesl několik vlastních reflexí. Zmínil studenta, který se vrátil ze studijního pobytu v Itálii. V druhé reflexi připomněl citát z filmu Cesta do hlubin študákovy duše: „Škola bude taková, jací budou studenti a učitelé v ní.“. Připomíná, že student sice má mít ze zkoušky strach, tento strach však nesmí být iracionální a zničující. Dle jeho názoru je řešení ve veřejnosti zkoušek, aby skutečně veřejnost, a tedy i studenti, byla zkouškám přítomna. Nahrávka může kontrolovat pouze formu, nikoli obsah. Věřící, že tento senát a událost poslouží jako katarze a vše bude lepší.

Dr. Doležalová jako advokátka a bývalá absolventka přednesla svůj pohled z vnějšku. Upozornila na značný počet nadaných studentů, koncipientů a advokátů, kteří byli ze zkoušek vyhozeni a zdeprimováni. Uvádí, že na fakultách v Brně a Olomouci se prý nic takového neděje. Kritizuje systém opakování celé státní zkoušky, nikoliv jednotlivých okruhů. Ptá se, proč se připravenost studenta a jeho schopnost dostudovat fakultu má projevit až na konci studia. Fakulta by se měla inspirovat průběhem zkoušek na fakultách v Brně a Olomouci.

Kol. **doc. Boháč** reagoval, že žádané změny ohledně prověřování schopností studentů již na začátku studia jsou promítnuty v novém studijním programu. Zároveň však zmiňuje, že pokud student již v současném systému je „vyhozen“ až na konci, nemusí to být vina státní závěrečné zkoušky, ale možná průběhu výuky samotné. Studenti mají být zkoušeni z toho, co byli předtím učen. Každý studijní program má mít silnou vazbu mezi tím, co se učí, a tím, co se zkouší.

Kol. **doc. Salač** vystoupil s faktickou poznámkou, že penzum látky je ohromující. Připomíná lékařské fakulty, které jdou cestou jednotlivých státnic, jako jeden z potenciálních vzorů.

P. Linzer uvedl, že ač si velice váží pedagogů a většina lidí se na zkoušky nebojí, nelze říkat, že se jedná o jednotlivé excesy. Myslí si, že není správné, aby studenti byli vystresováni z toho, jaké jméno zkoušejícího se objeví den před zkouškou v informačním systému. Do diskuse se přihlásil proto, že byl svědkem, kdy student, který byl zkoušen, byl vyhozen a psychicky zdeptán. Problémových zkoušejících je sice minorita, nicméně to nejsou jen jednotlivci, problém se týká všech kateder a je obecné povědomí o tom, o koho jde. Nemyslí si, že problém je ve formě testů, ale v lidech samotných, kteří zkouší či testy opravují. Nechápe smysl současné státnice, co má představovat a prověřit, což dle něho není problém jen samotné zkoušky, ale i přístupu zkoušejících k ní.

Kol. **doc. Boháč** v reakci znovu připomněl tezi nového studijního programu, aby státnice byla pouze potvrzením zvládnutí studia, nikoli detailnější zkouškou.

Děkan **prof. Kuklík** ocenil poučnost těchto dialogů se studenty a konstatoval, že změny se nemusí týkat jen chystaného nového studijního programu, ale i toho současného. Připomíná však, že těchto a podobných diskusí se nezúčastňuje řada z těch, kterým je určena, tedy členové učitelského sboru. Zdůraznil, že nejde o analýzu pro analýzu, ale že z ní musí něco vzejít a bude se s ní pracovat. Tentokrát nejen za účasti kateder, ale i za přítomnosti vedení fakulty. Z ankety jsou patrné rozdíly a někdo musí zajistit, že tyto rozdíly již nebudou tak velké. Slibuje, že řešení situace nebude jednorázová záležitost.

Kol. **Mgr. Horký** připomíná a doplňuje, že neobjektivita je pouze jedna polovina problému, druhou polovinou je stránka osobních poznámek a invektiv při zkoušení bez ohledu na nerovnosti ve výsledcích.

P. Linzer doplnil, že kvituje chystaná opatření a zajímá ho změna státnic v bližším horizontu. Dle něj existuje obecné povědomí o místech, kde hrozí riziko excessu a fakulta by před těmito místy neměla zavírat oči. Zakončil, že hlavní část problému leží na lidech a opatření, která to mají kontrolovat, jako například nahrávání, jsou jen zástupné věci.

J. Denemark upozornil na problematiku nerovnosti při hodnocení zkoušek. Zmiňuje osobní zkušenost, kdy mu byly změněny body o značný počet při namítání hodnocení, a uvítal by možnost automatického přezkoumávání větším počtem zkoušejících. Dále by uvítal sjednocení pravidel pro všechny klauzurní práce ze všech oborů. Chtěl by zdůraznit různou náročnost složení státní zkoušky u různých zkoušejících a potřebu toto sjednotit. Ohledně ústních zkoušek by přivítal vyjasnění a sjednocení přesahu mezi jednotlivými otázkami či otázkami mimo ty vylosované. Byl by také rád, aby k jednomu zkoušejícímu mohl jít student nejvýše dvakrát. Zmínil i osobní zkušenost s nestandardně vyšší náročností nejmenovaného zkoušejícího, ačkoli kvituje korektnost průběhu zkoušky jako takové. Na závěr uvádí, že není správné přenášet odpovědnost za kontrolu průběhu zkoušek na studenty, kteří by mohli být následně svým svědectvím potenciálně dotčeni.

A. Procházková sdělila svou zkušenost, že za dobu svého studia nepoznala nikoho, kdo by skutečně využil možnosti obrátit se se svojí situací či svědectvím na vedení fakulty. Ráda by zavedla mechanismus, který by umožnil, aby student nemusel čelit sám a osobně možným dopadům takového oznámení. Dle ní by byl přínosný nástroj, a to jiný, než je jen současná anketa jednou za půl roku, který by studentům umožnil své zkušenosti reflektovat a sdělit vedení, aniž by mu kladl překážky či v něm mohl vyvolat obavy o budoucnost jeho studia.

T. Brousilová uvedla, že vítá změny, které přináší nový studijní program, nicméně zmiňuje, že jí samotné se tyto pozitivní změny týkat nebudou a nebudou se z velké části týkat ani studentů současných. Doufá, že situace kolem studenta I. K., kterého osobně znala, alespoň pomůže změnit situaci k lepšímu. Děkuje doktoru Svobodovi za vedení práce a za jeho vystoupení. Dle ní možnost obrátit se na děkana není dostatečně prezentována a nejspíše by nikoho ani nenapadla. Zmínila pozitivní a negativní zážitky ze zkoušení a psychickou stránku stresové náročnosti zkoušek, ale i nepatřičné projevy zkoušejícího při zkoušení. Na závěr podotkla myšlenku, že není potřeba vymýšlet nové mechanismy, když stačí se inspirovat na jiných fakultách.

Kol. **dr. Honusková** by chtěla, aby fakulta byla pro všechny ideální, ačkoliv tento pojem může pro různé lidi znamenat různé věci a změny, a že nový studijní program přináší mnoho kroků, které k tomu vedou. Připomíná i možnost diskuse o zřízení studentského ombudsmana.

Kol. **dr. Žákovská** zmínila zkušenosti z malé nestátnicové katedry, kdy dle jejího názoru komunikace se studenty probíhá dobře. Svěřuje se, že doposud argumentům studentů na předchozích setkáních ne vždy a úplně věřila a uznává, že studentští senátoři na některé problémy upozorňují již tři roky. Nedůvěra učitelů může podle ní vyplývat z nedostatku negativních zkušeností a připomíná dnešní „experiment“ kol. Ing. Felsingerové, kdy většina

učitelů si tzv. sedla (vyjádřila, že nezažila nespravedlnost při zkoušení). Obrací se i na studentku Brousilovou s jejími osobními zkušenostmi a chtěla by všem studentům poděkovat za sdílení svých zkušeností. Dle dr. Žákové je vyplývající nedůvěra obousměrná a je potřeba hledat vzájemné cesty ke komunikaci a obnovení důvěry.

Kol. **dr. Říha** všem poděkoval za jejich účast a upozornil, že takto velké a aktivní setkání jsou na fakultě vzácná. Shrnul, že i z proběhnuvší diskuze vyplynulo, že neexistují dvě akademické obce, ale pouze jedna, která má stejné cíle. Proto musí její členové spolu komunikovat, aby nedocházelo ke zbytečným nedorozuměním a zkratkám.

Kol. **doc. Boháč** ukončil diskusi. Představil předeslané návrhy závěrečných usnesení a usnesení předložené kol. Samkem. Navrhl, aby se postupovalo jednotlivě o každém usnesení, které bude přečteno. Kol. **Samek** požádal o možnost představení svého návrhu před jeho hlasováním. Kol. doc. **Boháč** připomněl, že se nejedná o návrhy předložené pouze jím, ale byly předem diskutovány.

Proběhla diskuse k návrhům jednotlivých usnesení.

K usnesení o podpoře schválených opatření kol. **Škapová** požádala o úpravu, aby do něj byl doplněn i požadavek na řádnou implementaci. Proběhla diskuse k upřesnění formulace.

K usnesení o posílení veřejné kontroly zkoušek se vyjadřuje kol. **Kalašnikovová** a žádá, aby do něj byla explicitně zahrnuta i možnost hodnocení zkoušení v informačním systému. Proběhla diskuse k upřesnění formulace. Kol. **Horký** požadoval modifikaci, aby do usnesení bylo zahrnuto i nahrávání zkoušek. Proběhla diskuse k technickým možnostem nahrávání zkoušek. Děkan prof. **Kuklík** upozornil, že chybí úprava navazujících prvků k nahrávání.

K usnesení o podpoře celofakultní diskuse vystoupila kol. **Ohnoutková** s názorem, že opatření by mělo znít silněji a mělo by obsahovat i realizaci možných opatření. Kol. **dr. Říha** doplnil, že vzhledem k předcházející diskusi je důležité, aby opatření vyznělo ve světle nástrojů, na kterých v diskusi panovala shoda.

Usnesení o psychologickém poradenství představil navrhovatel kol. **Samek**. Usnesení se týká větve dnešního zasedání, která neměla být představena explicitně, nicméně implicitně vyplývala z vyjádření jednotlivých studentů, tedy psychologické pomoci studentům. Zdůraznil psychickou náročnost fakulty bez ohledu na spravedlnost průběhu zkoušek. Poděkoval studentům, jmenovitě studentce Brousilové, za podněty k této problematice. Zdůraznil, že formulace tohoto usnesení nemá být kritikou fakulty, ale naopak pokynem a nástrojem k realizaci opatření, které pomohou zlepšit stav psychologického poradenství na fakultě. Děkan prof. **Kuklík** uvedl, že mu nevádí kritika fakulty v této oblasti a usnesení vítá a vnímá jako popud k obstarání například finančního a jiného zajištění k realizaci potřebných opatření. Kol. **dr. Říha** doplnil informaci o současných kapacitách IPSC UK, které jsou i přes zdvojnásobení v minulém roce pro celou univerzitu nedostatečné.

Kol. doc. **Boháč** se dotázal, zda by ještě někdo chtěl navrhnout určité usnesení. Nikdo se nepřihlásil. Navrhl hlasovat postupně o každém usnesení s tím, že usnesení kol. Samka o psychologickém poradenství zařadí za usnesení o ztotožnění se s vyjádřením děkana fakulty, neboť na něj navazuje. Naopak usnesení o vzájemné důvěře by mělo být na konci.

Usnesení č. 1/28:

AS PF UK vyjadřuje lítost nad úmrtím studenta fakulty I. K.

(20 pro, 0 proti, 0 zdrž.)

Usnesení č. 2/28:

AS PF UK bere na vědomí vyjádření děkana fakulty a ztotožňuje se s ním.

(20 pro, 0 proti, 0 zdrž.)

Usnesení č. 3/28:

AS PFUK považuje možnosti psychologického poradenství a pomoci studentům na fakultě za nedostačující a vyzývá vedení fakulty ke zjednání nápravy a zlepšení stavu.

(20 pro, 0 proti, 0 zdrž.)

Usnesení č. 4/28:

AS PF UK podporuje opatření, která byla schválena v návrhu nového magisterského studijního programu, týkající se výuky a zkoušení a zdůrazňuje nutnost jejich rychlé a důsledné realizace.

(20 pro, 0 proti, 0 zdrž.)

Usnesení č. 5/28:

AS PF UK vyzývá vedení fakulty k tomu, aby byla posílena veřejná kontrola průběhu zkoušek, v rámci toho doporučuje zvážit nahrávání průběhu zkoušek, a aby byla zajištěna zpětná vazba hodnocení zkoušení studenty v rámci hodnocení výuky a byla prováděna průběžná analýza výsledků zkoušek a vyhodnocování jejich výsledků.

(20 pro, 0 proti, 0 zdrž.)

Usnesení č. 6/28:

AS PF UK podporuje celofakultní diskusi o možných opatřeních a jejich realizaci za účelem zlepšení kolegiálních vztahů na fakultě a posílení vzájemné důvěry na fakultě.

(20 pro, 0 proti, 0 zdrž.)

Předseda kol. **doc. Boháč** mimořádné zasedání AS PF UK ukončil.

Zapsali: Pospíšilová, Samek

Schválil: Boháč